

сурс]. — Режим доступу до статті: <http://www.umniki.com.ua/?q=node/202>

7. Полат Є. С. Метод проектов на уроках иностранного языка [Електронний ресурс] / Е. С. Полат. — Режим доступу: <http://www.ioso.ru/distant/library/publication/iaproj.html>

8. Полат Е. С. Интернет на уроках иностранного языка / Е. С. Полат // ИЯШ. — 2000. — № 2, 3.

9. Стрикун О. С. Навчання іноземній мові шляхом використання мультимедійних технологій [Електронний ресурс] / О. С. Стрикун. — Режим доступу : http://www.rusnauka.com/14.NTP_2007/Pedagogica/21872.doc.html

10. Яценко Ю. С. Интеграция информационно-коммуникационных технологий в процесс обучения иностранным языкам [Електронний ресурс] / Ю.С.Яценко // Преподаватель высшей школы в XXI веке. Международная научно-практическая Интернет-конференция. — 30 марта 2007 г. — Режим доступу : <http://www.t21.rgups.ru/doc/5/21.doc>

11. Brian Hoyt. A Project Management Approach to On-line Communication. — NY: New York Press, 2003. — 33 p.

12. Karen S. Ivers., Ann E. Barron. Multimedia projects in education: designing, producing and assessing. Libraries Unlimited. 2002. — 247 p.

УДК 37.016.3-057.87:811.112.2:004.7

Ковтун В.С.,

старший викладач кафедри німецької мови

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКТУАЛЬНОСТІ НАВЧАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ІНТЕРАКТИВНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ ДЛЯ АУДИТОРНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО ВИВЧЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

***Анотація.** В статті розглядається комплекс питань, розв'язання яких, на думку автора, уможливило актуалізацію навчального матеріалу інтерактивних комп'ютерних навчальних програм. Акцентами статті є: дотримання норм авторського права, суб'єкти, об'єкти, інструменти та мотиви актуалізації в залежності від її об'єктів. Свій виклад автор обґрунтовує практикою актуалізації під час роботи зі своїми інтерактивними комп'ютерними навча-*

льними програмами для аудиторного та дистанційного вивчення німецької мови як іноземної.

Ключові слова. Авторське право; актуальність; актуалізація; дистанційне навчання; інтерактивний практикум; інформаційні технології; навчальна комп'ютерна програма; суб'єкт актуалізації; об'єкт актуалізації; інструмент актуалізації; мотив актуалізації; ресурс; сенс дії.

Аннотация. В статье рассматривается комплекс вопросов, решение которых, по мнению автора, делает возможным актуализацию учебного материала интерактивных компьютерных обучающих программ. Акцентами статьи являются: соблюдение норм авторского права, субъекты, объекты, инструменты и мотивы актуализации в зависимости от ее объектов. Свое изложение автор обосновывает практикой актуализации во время работы со своими интерактивными компьютерными обучающими программами для аудиторного и дистанционного изучения немецкого языка как иностранного.

Ключевые слова. Авторское право; актуальность; актуализация; дистанционное обучение; интерактивный практикум; информационные технологии; субъект актуализации; объект актуализации; инструмент актуализации; мотив актуализации; обучающая компьютерная программа; ресурс, смысл /предназначение/ действия.

Abstract. The article deals with the complex of issues, the solution of which, according to the author, makes it possible to update the learning contents of the computer-supported interactive trainings. The main points of the article are: the adherence to the copyrights, subject and object of updating, updating tools and reasons for updating in accordance with the objects of updating. The author's interpretations are substantiated on the basis of the practical updating during his computer-supported interactive trainings in class as well as distance learning process of German as a foreign language.

Key words: copyright; actuality; updating; distance learning; interactive practical training; information technologies; computer-supported practical trainings; subject of the updating; object of the updating; updating tools; reasons of the updating; resource; sense of an activity.

Навчальна робота з підготовки сучасного фахівця вбачається неможливою без широкого залучення адекватних актуальній дійсності фактів з сфери інтересів спеціальності, що вивчається, та сучасних методів та інструментів навчальної роботи [1]. Такій підхід [3] знаходить своє втілення в навчальних інтерактивних практикумах [4][5][6][7], створених автором в 2005/15 рр. згідно плану кафедри німецької мови Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана щодо підготовки навчально-методичної літератури та створення навчально-методичних матеріалів нового покоління. З практики автора з навчання студентів КНЕУ німецької мови на базі інтерактивних практикумів [8][9][10] випливає, що під необхідність актуалізації навчального матеріалу підпадають не лише змісти суто фахового характеру з сфер професійної діяльності майбутніх фахівців, а й

значною мірою мовний матеріал комунікативних тем повсякденного спілкування (лексика, реалії, певні структурно-граматичні новації). Забезпечення студента постійно актуалізованим матеріалом засобами традиційного друкованого підручника вбачається проблематичним з огляду на значне (об'єктивно обумовлене) хронологічне відставання опублікованих в них комплексів фактів швидкоплинного економічного життя з їх інтерпретацією від реальної дійсності (не беручи до уваги видавничі організаційно-фінансові проблеми). Звісно, коли уявити собі, що в навчальному матеріалі якогось підручника з мови в якості прикладу успішного маркетингу та менеджменту розглядається діяльність підприємства, котре на момент вивчення теми досить давно збанкрутувало, досвідчений викладач зможе інтерпретувати та імплементувати такий матеріал в навчальну роботу, адже без аналізу попередніх подій прогноз майбутнього стає примарним. Та лише за врахування актуальних фактів сьогодення можна розраховувати на реалістичний прогноз. А саме навчання аналітичному усвідомленню інформації з виведенням до вміння прогнозувати є важливим, хоча й не завжди наголошеним, сенсом навчання.

Подальший виклад ґрунтується на наступному розумінні ключових понять статті:

Суб'єкт актуалізації: фізична чи юридична особа, яка може здійснювати актуалізацію з дотриманням при цьому авторського права на об'єкт актуалізації.

Об'єкт актуалізації: програмний продукт у цілому або його змістовні чи інструментально-функціональні фрагменти.

Актуалізація змістів та/або інструментів та методів:

а) *фрагментарна актуалізація* – наприклад: введення до навчального матеріалу фіксованих *сталих змін змісту* з метою набуття цим матеріалом змістовно-лексичної та інструментальної адекватності інформаційному полю сьогодення;

б) *повна актуалізація* — введення фіксованих *сталих змін змісту* та *інструментарію* з метою набуття цим матеріалом змістовно-лексичної адекватності інформаційному полю сьогодення та новим функціональним потребам, після чого актуалізований матеріал набуває сталих якісних змін (*книжним еквівалентом результату такої дії є нове/ змінене/ перероблене/ видання; програмним еквівалентом є нова версія програми або нова програма*);

с) створення користувачеві навчального матеріалу *поточної можливості звернення до стороннього інформаційного ресурсу*, корисного при роботі над цим навчальним матеріалом;

д) забезпечення користувачеві/студенту/ необхідного на момент виконання навчальних вправ *зворотного зв'язку* /довідникового ресурсу/.

Ресурс:

а) комплекс операційних можливостей /інструментальний ресурс/ (наприклад: Інтернет, пошукова машина або прикладна програма у цілому);

б) окреме джерело інформації у сукупності його операційних/інструментальних/ можливостей та змістовного наповнення (наприклад, вебсайт якогось університету).

Сенс дії: те, заради чого задумують та виконують певну дію; для чого прагнуть певної мети.

Сенсом володіння мови є забезпечення комунікативних потреб мовця та реципієнта. Сенс же комунікації полягає в комунікативному забезпеченні актуальних проблем життя. З цього випливає, що забезпечення навчального процесу адекватним актуальним матеріалом є життєвою потребою, яку можна задовольнити дуже часто лише за допомогою сучасних інформаційно-технологічних засобів.

Для викладання та вивчення іноземної мови, незалежно від фахового спрямування, складова «актуальність навчального матеріалу» має величезне значення. Забезпечити потрібний рівень актуальності навчального матеріалу можна виключно шляхом його поточної актуалізації.

Зміст будь якого навчального матеріалу є адекватним інформативному рівню сьогодення лише на момент створення. Це можна стверджувати й у відношенні фахово-тематичного матеріалу і у відношенні матеріалу з повсякденної комунікації. В екстраполяції на комунікативні теми повсякденного спілкування майбутнього економіста як приклад можемо навести наступні зміни реалій (що викликає потребу у введенні та активізації інших, часто новоутворених ЛО) в офісній роботі: колишній телетайп після досить короткого активного життя факсів майже витіснено електронною поштою, смс-повідомленнями тощо. Електронний документообіг, електронний підпис, планшет, айфон — ці ЛО стають елементами повсякденного буття сучасного фахівця та мають відображатися у навчальному матеріалі. Актуалізація відповідних комплексно-тренувальних вправ (КТВ) інтерактивних практикумів може відбуватися (й відбувається) практично одразу після виникнення проблеми (хоча й це наразі матеріалізується виключно завдяки ентузіазму, часовим та іншим матеріальним ресурсом автора цих інтерактивних практикумів). За потребою,

студенти отримують оновлену версію інтерактивного практикуму вже до наступного заняття.

Комплекс питань, розв'язання яких, на думку автора, уможливує актуалізацію навчального матеріалу, автор розглядає, виходячи з практики актуалізації під час роботи зі своїми комп'ютерними навчальними програмами для вивчення німецької мови [4],[5],[6],[7]. Використання цих програм [4], [5] (доступних через сервер WebCT студентам КНЕУ всіх форм навчання), як основи навчального процесу в аудиторній роботі з консультативною допомогою викладача та в самостійній роботі студентів поза аудиторією та набута практика забезпечення дистанційного навчання німецької мови економіки [6],[7] створили підґрунтя для висновків цієї статті.

Розгляд потреб та можливостей для здійснення актуалізації в екстраполяції на навчальний програмний продукт необхідно починати з з'ясування суб'єкта /суб'єктів/ її здійснення.

Для здійснення дій, які ведуть до тих чи інших змін у навчальному програмному продукті, суб'єкт здійснення актуалізації повинен володіти відповідними правами. Як й усі об'єкти інтелектуальної власності (підручники, статті тощо), навчальний програмний продукт є об'єктом авторського права. З чого випливає, що будь-які змін, викликані потребами актуалізації навчального матеріалу, з огляду на авторське право, може здійснювати виключно власник авторського права або фізична чи юридична особа з відповідними повноваженнями. Лише згадані вище особи *можуть технічно та мають юридичне право* на здійснення актуалізації програмних ресурсів. Для навчального закладу, де правомірно використовується навчальний матеріал, виникає необхідність розв'язання питання щодо поточного супроводу та поточної *фрагментарної* актуалізації. Угоди на використання Університетом, починаючи з 2007 року, програмних продуктів [4] та [5] з власником продуктів /автором цієї статті/, не передбачають супровід та поточну фрагментарну актуалізацію, хоча з досвіду використання згаданих інтерактивних практикумів, здійснення супроводу та поточної фрагментарної актуалізації є конче необхідними під час навчального процесу та тому постійно здійснювалися автором, але на добровільних засадах. Отже, аспект залучення програмних продуктів до навчального процесу з уможливленням їх подальшої актуалізації потребує правового врегулювання.

Охоплення бажаного обсягу навчального матеріалу в рамках одного підручника є практично неможливим. Виникає потреба в

доповненнях, які на практиці здійснюються здебільшого шляхом надання «роздаткового матеріалу» (ксерокопій статей, текстів або їх фрагментів тощо, котрі є також об'єктами авторського права).

Користувачі інтерактивних практикумів [4],[5],[6],[7] мають можливість залучення в якості стороннього ресурсу /в значенні b/ різних вебсайтів з вільним доступом (www.duden.de, домашніх сторінок різних університетів, фірм, міст тощо). Вказані ресурси з актуальною на момент активації сайту інформацією є дуже вагомою підтримкою задоволення актуальної на момент активації сайту комунікативної потреби студента. Але такий сайт ніколи не є та не стає компонентом згаданих самодостатніх навчальних продуктів [5],[6],[7]. В подібній ситуації студент перетворюється на звичайного самостійного користувача ресурсу Інтернету з відкритим доступом; авторське право ж стосовно користування відповідним сайтом повністю дотримано.

Основною підставою актуалізації автором навчальних комп'ютерних програм [4],[5],[6],[7] було прагнення досягти їх відповідності актуальним навчальним потребам та запитам як викладача, так й студентів. Серед мотивів здійснення актуалізації інтерактивних практикумів виділимо:

а) мотиви, обумовлені прагненням актуалізації змістовної частини:

- літературна та коректорська правка фрагментів вправ;
- прагнення оновити зміст відповідно реаліям, що змінилися (реалізуються через лексичні або числові зміни);
- введення, наприклад, додаткової таблиці тощо;
- раціоналізація формулювання завдання до окремої вправи на підставі аналізу сприйняття студентами попереднього формулювання завдання;
- правка формулювання текстів вказівок та рекомендацій відповідно до аналізу практики сприйняття студентами попередніх формулювань;

б) функціонально-інструментальні мотиви актуалізації (технічне уможливлення поглиблення ступеню опрацювання вправ):

- розширення чи інша зміна кількості вірних варіантів виконання контрольного пункту;
- корекція додаткової наскрізної функції (наприклад, друк паперового варіанту певного аспекту вправи);
- введення нової функції (наприклад, уможливлення різних варіантів опрацювання тієї самої вправи в залежності від навчальної мети).

З'ясування мотивів здійснення актуалізації на прикладах роботи з інтерактивними практикумами [4], [5], [6], [7] дозволяє висновки про те, що залежно від обсягів актуалізації як в навчально-змістовному, так й функціонально-інструментальному розумінні можна розрізняти між крайніми станами актуалізації, а саме між *фрагментарною* та *повною актуалізацією* навчальних комп'ютерних програм. Ілюструвати різницю між фрагментарною та повною актуалізацією таких новітніх засобів навчання, як авторські комп'ютерні навчально-методичні комплекси можуть блок інтерактивних практикумів [4], [5] першого та блок практикumів [6], [7] другого покоління.

Саме прагнення як викладача (автора цієї статті), так й його студентів до змістовної та функціонально-інструментальної актуалізації навчального матеріалу навчальної комп'ютерної програми «Німецька мова для економістів. Інтерактивний практикум. Початковий курс» (2007) [4] та можливостей його (матеріалу) опрацювання студентами та викладачем відповідно до їх зростаючих вимог та запитів аудиторної та позааудиторної роботи обумовили створення та введення в навчальний процес наступного навчального посібника – навчальної комп'ютерної програми «Німецька мова для економістів. Інтерактивний практикум. Частина II» (2012) [5], який призначений для студентів старших курсів, аспірантів економічних спеціальностей та практикуючих економістів.

Можливості новітніх інформаційних технологій дозволили створення першого комплексу комп'ютерних навчальних програм [4], [5], спрямованих на задоволення індивідуалізованих навчальних інтересів студентів (які починають з нуля) за максимального сприяння розвитку самостійності їх роботи в аудиторній та позааудиторній формах навчання. Застосування розширених можливостей інформаційних технологій дозволило створення другого покоління комплексу навчальних комп'ютерних програм [6], [7], а саме для уможливлення дистанційного вивчення німецької мови (ця форма навчання останнім часом набула значної актуальності). Вже сам досить короткий часовий розрив між створенням автором одноосібно принципово відмінних за їх навчальними можливостями та вельми осяжних за обсягами комплексів комп'ютерних навчальних програм є яскравим прикладом можливостей актуалізації навчального матеріалу відповідно до потреб сьогодення завдяки засобам інформаційних (комп'ютерних) технологій [11]. Апробація нових комплексно-тренувальних вправ (КТВ) із згаданих навчальних інтерактивних практикумів

починалася на другий день після їх створення. Чи можливий такий темп імплементації щойно створеного навчального матеріалу засобами традиційного підручника? Отже, на відміну від фрагментарної актуалізації повна актуалізація призводить до створення сучасного самостійного програмного продукту.

Висновки:

1. Ресурси комп'ютерних навчальних програм автора цієї статті, в тому разі й для дистанційного вивчення німецької мови, дозволяють їх поточну актуалізацію згідно потреб сьогодення навчального процесу.

2. Виключно за наявності у суб'єкта актуалізації авторського права на відповідний навчальний матеріал або юридичного дозволу на такі дії може мати місце фрагментарна або повна актуалізація навчального програмного продукту.

3. Актуалізація авторського навчального матеріалу /програмного продукту/ шляхом залучення матеріалів інших авторів /власників прав/ у цілому або їх частин має відбуватися виключно за дотримання норм авторського права.

4. Об'єктом актуалізації навчального програмного продукту можуть бути як фрагменти його змістовної частини, так і фрагменти його інструментально-функціонального компоненту.

5. Обсяг актуалізації навчального програмного продукту (в залежності від її змісту та спрямованості) коливається від фрагментарного оновлення до створення нової версії навчального програмного продукту.

6. Лише суб'єкт авторського права або ліцензіат з відповідним обсягом ліцензії мають юридичне право та технічні можливості для поточної актуалізації відповідного навчального програмного продукту.

7. Актуальність змістів навчальних програмних продуктів автора рішуче сприяє створенню навчальної ситуації, в якій актуальний рівень мовленнєвих знань, вмінь та навичок особи, яка вивчає мову, та ще й в узгоджені з актуальними інструментально-функціональними потребами конкретної навчальної роботи, максимального корелюються з актуальним інформаційним полем фахових та життєвих інтересів цієї особи; усе це в сукупності призводить до суттєвого підвищення якості навчальної роботи з німецької мови.

Література

1. Ковтун В.С. Використання комп'ютерних програм з метою підвищення рівня вивчення фахової мови економіки. / Лінгвістичні та методичні проблеми навчання мови як іноземної: Матеріали п'ятої міжна-

родної науково-практичної конференції (Редколегія: Зернова В.К. та інші) // Полтава — 2004. — С. 94—96.

2. Ковтун В.С. Інтерактивні комп'ютерні програми як засіб навчання та контролю при вивченні німецької фахової мови економіки студентами КНЕУ. / Удосконалення змісту та форм організації навчального процесу відповідно до міжнародних стандартів. Збірник матеріалів науково-методичної конференції 2-4 лютого 2005 року у двох томах// К.: КНЕУ, 2005. — Т. 1: С. 328—330.

3. Ковтун В.С. Структура та зміст інтерактивного практикуму з німецької фахової мови економіки./ Теоретичні та практичні підходи до впровадження нового покоління освітньо-професійних програм і навчальних планів підготовки фахівців: шляхи розвитку: Збірник матеріалів науково-методичної конференції 6-8 лютого 2007 року// К.: КНЕУ 2007, - Частина друга: С. 782 — 788.

4. Ковтун В.С. Навчальна комп'ютерна програма «Німецька мова для економістів. Інтерактивний практикум. Початковий курс» (Свідоцтво по реєстрацію авторського права на твір №20883 від 12.06.2007 р. Державного департаменту інтелектуальної власності МОН України).

5. Ковтун В.С. Навчальний посібник – навчальна комп'ютерна програма «Німецька мова для економістів. Інтерактивний практикум. Частина II» (Свідоцтво по реєстрацію авторського права на твір №45888 від 03.10.2012р., видане Державною службою інтелектуальної власності України).

6. Ковтун В.С. Комп'ютерна програма «Навчальний посібник-комп'ютерна навчальна програма «Німецька мова економіки для дистанційного навчання. Інтерактивний практикум I» (Основи для повсякденного спілкування підприємця. Комп'ютерна навчальна програма для вивчення німецької мови вдома, у відрядженні або на відпочинку) (2014), (Свідоцтво по реєстрацію авторського права на твір №53441 від 31.01.2014 р., видане Державною службою інтелектуальної власності України)

7. Ковтун В.С. Навчальний посібник-комп'ютерна навчальна програма для дистанційного вивчення німецької мови «Німецька мова для майбутніх економістів. Інтерактивний практикум II. Поглиблення повсякденного спілкування підприємця» (2015). Заявка на видачу «Свідоцтва по реєстрацію авторського права на твір до Державної служби інтелектуальної власності України №59657 від 16.02.2015 року».

8. Ковтун В.С. Практика застосування інтерактивних комп'ютерних програм як засобу навчання та контролю при викладанні німецької фахової мови економіки студентам КНЕУ. / Індивідуалізація навчального процесу як провідна складова модернізації вищої економічної освіти. Збірник матеріалів науково-методичної конференції 31 січня – 2 лютого 2006 року: у 2 т.// — К.: КНЕУ, 2006, — Частина друга. — С. 163 — 165

9. Ковтун В.С. Контроль знань з фахової німецької мови економіки засобами інтерактивної комп'ютерної програми. / Досвід організації

та активації навчального процесу на основі впровадження інноваційних технологій. Збірник матеріалів науково-методичної конференції 5-8 лютого 2008 року: у 2 т.// — К.: КНЕУ, 2008 — Т. 1 — С. 353 — 358.

10. Ковтун В.С. Забезпечення відкритості, прозорості та об'єктивності оцінювання якості навчальної роботи студентів з німецької мови за допомогою інтерактивних комп'ютерних контрольних модулів. / Забезпечення відкритості, прозорості та об'єктивності оцінювання якості навчальної роботи студентів: досвід, проблеми, перспективи розвитку. Збірник матеріалів науково-методичної конференції 2 лютого 2010 року: у 2 т.// - К.: КНЕУ, 2010 – Т. 1 - С. 265 – 268.

11. Ковтун В.С. Anwendung von interaktiver Lernsoftware im Deutschunterricht im Fachbereich Deutsch für Wirtschaftsstudenten. Німецько-українські міжмовні стосунки (між культурна комунікація і лінгводидактика): Матеріали доповідей та виступів Третьої Міжнародної наукової конференції германістів (12-13 жовтня 2007 року) / Відп. редактор Кияк Т.Р.// — К.: Вид. центр КНЛУ, 2009.//С. 78—83.

УДК 376.016:811.161.2:378.147:004.9

Кучера Т. М.,
кандидат філологічних наук,
викладач кафедри гуманітарних наук
Національного фармацевтичного університету
(м. Харків)

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ДОСЯГНЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ МЕТИ У ФОРМУВАННІ МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Анотація. Досліджено одну з головних проблем сучасної методичної науки — формування мовної компетенції та навичок іншомовного спілкування у студентів. Актуальним на сучасному етапі є розроблення інформаційно-комунікаційних технологій як ефективного засобу досягнення навчально-виховної мети у формуванні мовної компетенції іноземних студентів.

Ключові слова: професійне мовлення, мовленнєва інтенція, мовленнєва дія, комунікативний акт, індивідуалізація, диференціація, інтенсифікація, дидактичні функції, інформаційно-комунікативні технології.

Аннотация. Исследуется одна из главных проблем современной методической науки — формирования языковой (коммуникативной) компетенции и навыков иноязычного общения студентов. Актуальной на современном этапе явля-